

ENT
2620

MUS. COMP. ZOOL.
LIBRARY

AUG 3 1979

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

ISSN 0013-8827. Officiële afkorting (World List): Ent. Ber., Amst.

Deel 39

1 maart 1979

No. 3

Adres van de Redactie:

B. J. LEMPKE, Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam — Nederland

INHOUD: BEN BRUGGE: Coleoptera verzameld van iepeschors (p. 33). — P. KANAAR, Praktische wenken voor de studie van de Histeridae (Coleoptera) (p. 35). — J. KRIKKEN, *Suralcis Machatschke*, a remarkable genus of African ruteline chafers (p. 41). — Literatuur (p. 40, 45, 48: W. N. ELLIS; p. 47: J. H. DE GUNST, B. KREBS; p. 48: THEOWALD). — Korte mededelingen (p. 34: V. S. VAN DER GOOT; p. 46: Personalia, Nieuwe aanwinsten voor de bibliotheek. Het bestuur van de Uyttenboogaart-Eliassen Stichting).

Coleoptera verzameld van iepeschors

door

BEN BRUGGE

Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum), Amsterdam

ABSTRACT — Coleoptera collected from the bark of elm. In 1976 and 1977 Coleoptera were collected from felled elms, suffering from elm disease, but not yet decortecated. In the bark hundreds of larvae of *Scolytus* were met with. In their burrows also specimens of *Corticeus bicolor* (Olivier) and *Cyphon phragmiteticola* Nyholm were present. On the outside in the deep furrows of the bark *Rhynchaenus alni* (Linnaeus) was very common, but only up to a height of 3 m. Sometimes *Dromius quadrimaculatus* (Linnaeus) occurred on the wood under the bark, and once a specimen of *Atheta* was found.

Species bred from the larvae are besides *Scolytus scolytus* (Fabricius), *Corticeus bicolor* (Olivier), *Rhinosimus planirostris* (Fabricius) and *Aulonium trisulcum* (Fourcroy).

De afgelopen jaren worden er in de Purmer bij Purmerend veel zieke iepen gerooid als slachtoffer van de iepenziekte. De bomen worden vervolgens ontschorst en de schors en takken worden ter plaatse verbrand. In 1976 en 1977 heb ik enkele malen in maart en april gerooide, maar nog niet ontschorste bomen afgezocht op kevers.

In de schors zaten vaak honderden larven van *Scolytus*-soorten: een enkele maal werd ook een dood volwassen exemplaar gevonden van *Scolytus scolytus* (Fabricius) (Scolytidae). In de gangen van de *Scolytus*-larven zaten vaak in wisselend aantal ook exemplaren van *Corticeus bicolor* (Olivier) (Tenebrionidae). Ik vond eveneens enkele exemplaren van *Cyphon phragmiteticola* Nyholm (Scirtidae), een dier dat je in dit substraat niet zou verwachten. Ik heb tenminste geen vermelding van overwinterende dieren in schors kunnen vinden.

Aan de buitenzijde van de schors in diepe groeven was *Rhynchaenus alni* (Linnaeus) (Curculionidae) zeer gewoon. Eénmaal werd een donker exemplaar van de ab. *atratus* (Preller) gevonden. Opvallend was dat deze soort niet hoger dan 3 meter van de grond op de bomen te vinden was.

Onder de schors op het hout was *Dromius quadrimaculatus* (Linnaeus) (Carabidae) soms te vinden en éénmaal vond ik hier een *Atheta*-soort (Staphylinidae).

Uit een eind april 1977 meegenomen stuk schors met ca. 50 *Scolytus*-larven kweekte ik slechts

één *Scolytus scolytus* (Fabricius), drie exemplaren van *Corticeus bicolor* (Olivier), één van *Rhinosisimus planirostris* (Fabricius) (Salpingidae) en vijf van *Aulonium trisulcum* (Fourcroy) (Colydiidae). Deze laatste soort is uit Nederland slechts bekend van Limburg, waar zij in de vorige eeuw bij Valkenburg werd gevonden en in 1935 en 1949 bij Houthem, en van Zeeland, waar zij in 1948 bij Oostkapelle werd aangetroffen. Uit Duitsland wordt *trisulcum* o.a. vermeld uit het Rijnland en van Hamburg. In 1978 gaf J. E. Marshall een overzicht van het voorkomen in Groot-Brittannië, waarbij het opvallend is, dat de soort daar nu vaker gevonden wordt dan vroeger. Zij komt daar niet noordelijker voor dan 53° NB. De schrijfster legt tevens een verband met de ook daar toegenomen iepenziekte en zij gaat ook in op het overal in de literatuur vermelde feit. (o.a. door R. Dajoz, 1977), dat *Aulonium trisulcum* (Fourcroy) *Scolytus*-larven consumeert. Larven verzameld in Hydepark en Chiswick House bleken dat niet te doen, maar van schimmels en dergelijke te leven. Ook de bouw van hun mandibels wijst volgens Marshall op een plantaardig dieet. Als zij al *Scolytus*-larven opeten, dan is dit puur toeval en geen gewoonte. Van de twee andere uitgekweekte soorten, *C. bicolor* en *R. planirostris*, wordt eveneens vermeld dat zij *Scolytus*-larven eten. Mogelijk dat ook dit alleen gebaseerd is op het naast elkaar voorkomen van deze soorten, zoals dit ook het geval was bij *A. trisulcum*.

Opvallend is wel dat van de circa 50 *Scolytus*-larven er slechts één volwassen werd. Tijdens deze kweek was mij jammer genoeg niet opgevallen dat er nog andere keverlarven aanwezig waren. Dit was ook slecht te controleren zonder de schors grondig uit elkaar te halen en daardoor de kweek te verstoren.

LITERATUUR

Dajoz, R., 1977. Coléoptères Colydiidae et Anommatidae palearctiques. *Faune Eur. Bassin médit.* 8: 1-280.

Marshall, J. E., 1978. The larva of *Aulonium trisulcum* (Fourcroy) and its association with elm bark beetles. — *Entomologist's Gaz.* 29: 59-69

Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam

ERISTALIS TENAX (LINNAEUS) EN EPISYRPHUS BALTEATUS (DE GEER) (DIPT., SYRPHIDAE) ELK JAAR ALS TREKKERS VANUIT HET ZUIDEN? De levenscyclus van deze zweefvliegsoorten is totaal verschillend. *E. tenax* leeft als rattestaartlarve in beerputten, mesthopen en kadavers. De maden van *E. balteatus* voeden zich met bladluizen. De overeenkomst is dat beide soorten als ♀ zweefvliegen overwinteren. *E. tenax* ♀ is in februari al te vinden op crocus en *E. balteatus* vaak, maar zeer plaatselijk, in groot aantal op bloeiende wilg in maart. Merkwaardig is dat er daarna vrijwel geen vliegen van beide soorten meer gesignaleerd worden. In de loop van juni komt dan vooral *E. balteatus*, in ongeveer 10 dagen tijd, in (ten opzichte van de maarttotalen) onvergelykbaar groten getale te voorschijn, terwijl men dan ook dagelijks *E. tenax* kan aantreffen. Hieruit zou men kunnen concluderen dat dit geen nakomelingen zijn van de winterdieren van deze soorten. Bovendien is de ontwikkelingsduur slechts enkele weken bij *E. balteatus*, duurt bij *E. tenax* wat langer, maar men zou toch wel in de eerste helft van mei beide soorten uit de winterdieren verwachten. Ik zou willen stellen dat deze soorten, voor zover ze in Nederland blijven, elke lente uitsterven, omdat de overwinterende ♀♀ geen nakomelingen krijgen, waarna in juni ons land, via naar het noorden trekkende exemplaren, weer bevolkt wordt. Om dit te bewijzen zou men, via een noord-zuid lijn van waarnemingsposten van Zuid- tot in Noord-Europa, gegevens moeten verzamelen van *E. balteatus* (die door iedereen onmiddellijk in het veld te herkennen is).

V. S. van der Goot, N. Anslinstraat 42, 1068 WN Amsterdam.